JLTAARAA EMXITEIGEER HUNGALTADAA GARAJII!

nerai sen 10 mynge. ***Byxii oronuudai proletaarinar, negedegtii!***

Buriaad-Mongoloi UNEN

BK(b) P-iin Buriaad-Mongoloi Mozkoom ba BMASSR-ei CGK-ai yderbyriiin gazeeta

№ 284 (2317)
1937 onoi
DEKAABRIIIN
12
VOSKRESEENЬ

14-xi zilee garna
ULAAN-UDE goorod,
BMASSR

Bolьşeviiguudai paarti bolbol byxii komuniistnuud ba haişaagşadii paartinşji, paartin bişeşji kandidaaduudta negen şingi ebtei ejeteigeer duugaa ygexii uriaalna.

Bolьşeviiguudai paarti bolbol partiijna bişe hungagşad xadaa partiijna bişe kandidaaduudta ygehendөө adaliaar komuniist—kandidaaduudtaş bahal ebtei ejeteigeer duugaa ygexe geże bodono.

(BK (b) P-iin CK-ai xandalgahaa)

Mynөөder yglөөnei 6 çaashaa hyniiin 12 çaas boltor Soveed Socialiis Respyyblikenyydei Sojuuzai Verxoovno Soveedai hungalta bolno

BYXII SOVEED OROMNAI MYNӨӨDER nyxer **STAALINAI** TYLӨӨ DUUGAA YGENE

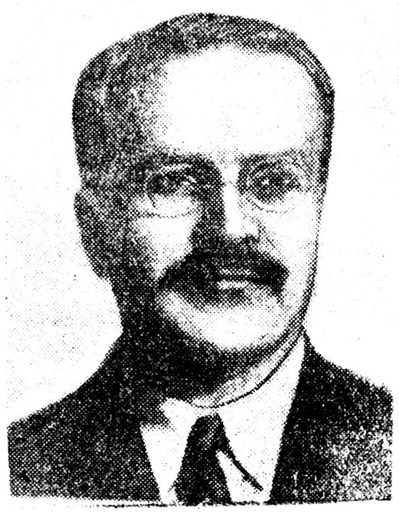

SSSR-ei SOVEEDUUDAI ONSO VIII dexi XURAL DEERE NYXER STAALINAI XELEHEN ELIDXELHEE

Iime bolxolooroo, aradai azaxuin byxii sfeerede socialiis sisteemiin gyised ilahanь mynөө faakt bolood baina.

Ene jyn gehen udxataib? Ene bolbol xyniii xynei eksploataacalxa jabadal ygei xegdee, usadxagdaa yiledberiiin zebseg ba xeregselii ezemdexe socialiis ymse bolbol, manai soveed bylgemei xydeleşegyi huuri bolzo batazaa gehen udxatai.

SSSR-ei aradai azaxuin talaar bolhon ede byxii xubilaltanuudai yrenь xadaa, bidener mynөө, kriizisyyd ba xydelmerigyidelgii medexegyi, guiranşalga ba ygeirelgii medexegyi ba graazdanuudta şanga şadaltai, kylьtyyrne azahuuxa byxii erxe baidalii olgohon şine socialiis ekonoomikatai bolbobdi.

1924 onhoo 1936 on xyrter xugasaa soo manai ekonoomikiin talaar bolhon xubilaltanuud gol tyleb iime baina.

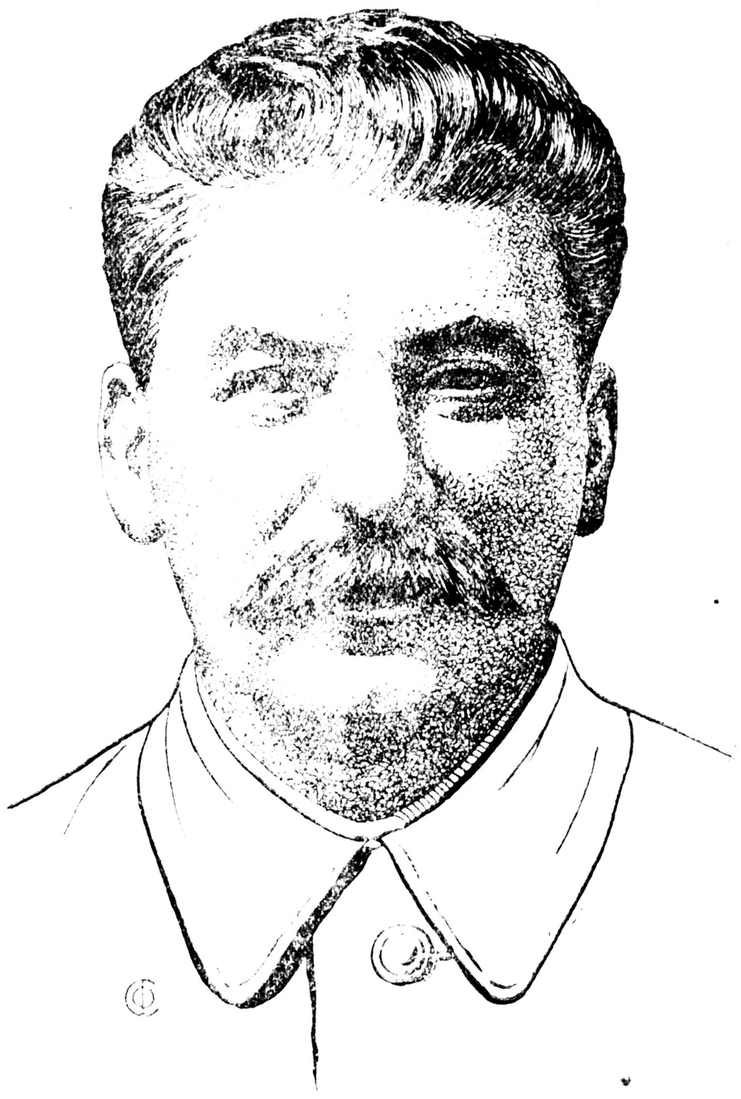

ILALTIIN BAJARAI YDER

Mynөөder ugaa jixe uuzam haixan Soveed oronoi byxii azalşad bolbol ilahan socialiizmai Staalin Konstituuciin yndehөөr SSSR-ei Verxoovno Soveedta deputaadnarii hungaxanь.

Nauuçna Komuniizmai yndehe huuri tabigşad, xyn tyreltenei aguu jixe uxaanuud: Maarks, Eengelьs, Leenin, Staalinai idei surtalnuud socialiizmai orondo zigtei haixanaar bejelyylegden gyisedxegdeze baina. Kapitaliis gyrenyydeer xyrieelegdenxei Soveed oron bolbol komuniizmai oroi xira teeşe bata naidamta alxamaaraa alxalan jabana. Delxein zurgaanai nege xubi deere socialiizmai xysed ilahaniii batadxan tolilohon Staalin Konstituuca bolbol byxii delxein proletaarinarai zyrxende sog zali badaruulan, kapitaliis daralaltahaa, faşiis barga bydyylig baidalhaa, dain sereg ba ylesxelen zobolonhoo byxii azalşaniii syleelxe zamii tedenerte zaana.

Manai soveed arad xyse şadalaar tyges, zol ba zargalaar byrin, omog ba doriuun. SSSR-te xynei xyniii mylzexe jabadal, xydelmerigyidel, tegşe bişe baidal xezeede usadxagdaa. SSSR-ei olonacionaalьna arad bolbol өөriingөө paartiii ba voozdь nyxer Staalinaa toiron xezeeneixiheeş nigtaar zagsan baina. Verxoovno Soveedai hungalta bolbol manai Exe oroniii ulam byri bexizyylze, ulam byri xysetei, ilagdaşagyi bolgoxo baina Kommuniis paarti ba paartin bişe oloniitiin xoorondoxi xolboon ulamaar bexizee.

Socialiis Exe oromnai xenei udaridalga doro xyse şadalaar tyges ba ilagdaşagyi bolzo urgaab, xenei nere aldarii toiron soveed aradai moraalьna ba poliitikonnegedel ebderşegyigөөr byxezөөb, xen manai orondo zolto ba bajasxalanta, kylьtyyrne ba şanga şadaltai azahuudal baiguulaab, komuniizmai dyyren badaralta teeşe, Leeninei zaahan zamaar xen bideniii xelberilgyi xytelen jabanab, tereenei nere aldarii byxii soveed oron mynөөder dursan nerelne, tere—Staalin,—byxii soveed aradai egeel tyryyşiin kandidaad myn.

Verxoovno Soveedtaa mynөөder soveed aradai hungaxa kandidaaduud bolbol, komuniis paartiaar xymyyzyylegdehen, manai oronoi şilemel erxim xynyyd, paartin ba paartin bişe bolьşeviiguud baina. Manai Buriaad-Mongol arad өөhediingөө ynen sexe ba bata naidamtai xybyyd basagadii Verxoovno Soveedtaa hungaxanь.

Bolьşeviiguudai paarti bolbol partiijna bişe xydelmerişen, tariaaşan, albaxaagşad ba intelligeencetei bloog, sojuuz baiguulza, hungaltada oroxo baina. Iimehee deputaadnarai kandidaaduud xadaa komuniistnarşji partiijna bişenyydşjl bygediin baixa uşartai. Uşar iimehee BK(b) P-iin CK bolbol өөriingөө xandalga soo, kommuniis kandidaaduudai tylөө duugaa ygehendөө adali tiime negen hanalaaraa partiijna bişe kandidaaduudai tylөө duugaa ygexii byxii kommuniistnar ba haişaan dagagşadii uriaalana. Myn baha paartin bişe kandidaaduudai tylөө duugaa ygehendөө adali tiime negen hanalaaraa komuniis kandidaaduudai tylөө duugaa ygexii byxii partiijna bişe hungagşadii uriaalana.

Nyxedyyd, hungagşad aa! Hunguuliiin yyrnenyydte mynөөder nege xyn şingieer bultaaraa oşozo kommuniistnar ba partiijna bişenyydei bloogoi kandidaaduudai tylөө duunuudaa ygejii. Verxoovno oorganoigoo deputaadnarii hungaxa өөriingөө ton xyndete grazdaan erxii xeregleegyi negeş hungagşa baixa johogyi.

Soveed gyrenei Verxoovno oorganoi hungaltada komuniistnar ba partiijna bişenyydei sojuuz mandatugai!

Byxesojuuzna Komuniis (bolьşeviiguudai) paarti mandatugai!

SSSR-ei SOVEEDUUDAI ONSO VIII dexi XURAL DEERE NYXER STAALINAI XELEHEN ELIDXELHEE

... SSSR-ei Konstituuca bolbol... SSSR-ei araduudta edenei temeselei dyn, xyn tyreltende sylee olgoxo froont deerexi edenei ilaltanuudai dyngyydei udxa şanartai baina. Temeselei ba xoxidolnuudai yngerhen zamai eseste, ilaltanuudaingaa hain yriin tuxai xeleze baigaa eeriinь Konstituucatai bolxo geeşe ajatai haixan ba bajartai baina. Jyyhei tylөө manai xynyyd soxildohon ba byxedelxein tyyxete ilaltanuudii jaaza olzo abhaniii medexede ajatai haixan ba bajartai baina. Manai xynyydei elbegeer adxahan şuhan zygeer xoohon oşoogyi, aşajaa ygehiinь medexede ajatai haixan ba bajartai baina. Ene bolbol manai xydelmerişen angiiin, manai tariaaşanai, manai azalşa intelegeenciin uxaan sedxeleinь talaar zebsegleze baina. Ene bolbol uragşa dabşuulaza, xuulita omog sedxelei mederelii deeşe yrgeze baina. Ene bolbol өөriingөө xysende naidaxa itegelii bexizyylze, komuniizmai şine ilaltanuudii dailan abxiin tylөө şine temeselde daişalan tataza baina.

Manai Exe oron urdanь jamar baigaab, Soveed zasagai zilnyydte bolьşeviig paartiiin xytelberilze baixada jamar boloob?

Manai Exe oron pomeeşciguud ba kapitaliistnarai aglaza baixada jamar baigaab, xydelmerişen ba taişanai zasagai baixada, bolьşeviig paartiiin xytelberil baixada tere juu byteөgөөd bainab?

Soveed zasagai zilnyyd soo manai oronoi şarai ze yndeheөrөө ondoo boloo. Urdiin Oros oronoi baiı geegdengi ba dunda yjiin xaranxii ba kylьtyyregyi, ılşadai guiransal, erxegyi ba darzlagdalai oronhoo nai Exe oron bolbol tvryy jabaa, kvlьtyyrne, xysete ialiis derzaava bolbo.

Manai arad bolbol ene amzaltanuudii bolьşeviiguupaartiiin xytelberi dooro tuilahan baina.

Manai oronoi saaşadaaş xyşete, kylьtyyrne ba sysocialiis derzaava baixii xen xyseneb, tere bolbol ьşeviiguudai paartida duugaa ygexe, tere bolbol nmuniistnuud ba paartin bişenyydei bloogoi kandiıduudta duugaa ygexe baina.

(BK(b)P-iin CK-ai xandalgahaa)

Byxesojuuzna komuniis (bolьşeviiguudai) Paartiiin Centraalьna Komiteed bolbol komuniis—kandidaaduudai tylөө duugaa ygehendөө adali tiime negen hanalaaraa paartin bişe kandidaaduudai tylөө duugaa ygexii byxii kommuniistnuud ba haişaan dagagşadii uriaalana.

Byxesojuuzna Komuniis (bolьşeviiguudai) Paartiiin Centraalьna Komiteed bolbol, paartin bişe kandidaaduudai tylөө duugaa ygehende adali tiime negen hanalaaraa komuniist—kandidaaduudai tylөө duugaa ygexii byxii paartin bişe hungagşadii uriaalana.

Byxesojuuzna komuniis (bolьşeviiguudai) Paartiiin Centraalьna Komiteed bolbol, 1937 onoi dekaabriiin 12-oi yder Sojuuzai Soveedai ba Nacionaalьnostinuudai Soveedai deputaaduudii hungaxa hunguuliiin yyrnede negen xyn singi bultadaa jirexii byxii hungagşadii uriaalna.

Soveed gyrenei Verxoovno oorganoi deputaaduudii hungaxa өөriingөө xyndete erxii xeregleegyi negeş hungagşa baixa johogyi.

(BK(b)P-iin CK-ai xandalgahaa)

KOMMUNIISTNUUDAI PARTIIJNA BIŞENYYDTEI BAIGUULXA HUNGUULIIIN BLOOG TUXAI

(Moolotovsk hunguuliiin ookrugai suglaan deere ene onoi dekaabriiin 8-da nyxer Moolotovoi xelehen y

I. Partiijna bişenyydtei baiguulxa manai bloogoi yndehenyyd

Nyxed, manai paarti bolbol hungagşadta xandahan өөriingөө xandalgii tunxaglaza, өөriingөө hunguuliiin tugii dyyreneer delgebe. Ene tug bolbol socialiizmiin şine şine ilaltanuudta duudaza, Verxoovno Soveedta hungaxa hungalta deere partiijna bişe xydelmerişen, tariaaşan, albaxaagşad ba intelligeencetei sug bolьşeviig paartiaar tabigdahan kandidaad - kommuniistnuudiişji, kandidaad-partiijna bişenyydiişji demzelgedexii duudaza baina. Ene tug bolbol partiijna bişe xydelmerişedtei, partiijna bişe tariaaşadtai, partiijna bişe intelligeencetei kommuniistnuudai ebtei ejetei bloogii baiguulxa jabadalda, partiijna bişenyydtei kommuniistnuudai iime bloogii byxii manai oron dotor ba guulxa jabadalda duuldaza baina. **(Aplodismeentnuud).**

Sovee i Socialiis Respyyblikenyydei Sojuuzai Verxoovno oorganda hungaxa hungaltii bloogoi yndehen deere, kommuniistnuudai partiijna bişenyydtei baiguulhan sojuuzai yndehen deere yngergexe—manai zorilgo iime baina.

Enenь өgelei jym şingi yzegdeze bolxo. Ynen xereg deereş ene jaagaa egelei hanal, egelei duudalga, egélei ba elirxei uriaa geeşeb: kommuniistnuud aa, partiijna bişe azalşadtai sug xydelegtii, bygediin ba ariuun xeregei tyləө, өөriingөө tyrel soveed zasagai deede oorganuudii hungaxiin tyləө ebtei ejetei bloog emxidxegtii. Soveed zasagai deede oorganuudii hungaxa hungalta deere kommuniistnuud ba partiijna bişenyydei bloog baiguulxa gehen ene bolbol bidende mynөө ton egelei ba elirxei xereg bolon yzegdeze bolxo baina. Gebeş ene bolbol gansaxan mynөө, Oktiaabriiin xorinzil gyisexede. Oktiaabriiin revoliyyciin gurbadaxi arbanzilde bidenerei orood baixada egelei ba ton egelirxei bolhon baina. Iime adalişuuş jym, aradai byxii partiijna bişe maassatai baiguulhan kommuniis paartiiin iime bloogto adalişuuş jym gansaxan revoliyyçiin urda bişe, xarin revoliyyciin tyryyşiin zilnyydteş manai ende baiza şadaxagyi baigaa.

Jyre eneende adalişuu jymii, jamar- negen paartiiin byxii aradtajaa baiguulhan bloogto adalişuu jymii jamar- negen ondoo, soveed bişe orondo bodomzolzo bolxo gy? Tende byrzyaazna oronuudta, jamar- negen paartinь ene egelei ba elirxei zamaar jabaxadanь jaanab? Eneeniii bodoxonь berxetei bişe mete yzegdebeş haa bytedeg ygei baina. Ygei, iime zorilgo bolbol byrzyaazna gyren dotorxi negeş paartida şadagdaxagyi baina. Tende, angiiin temeseleer zailaşagyi nerbegdeze baihan kapitaliizmiin oronuudta eneen tuxai bodozoş bolxogyi baina. Gansaxanş byrzyaazna paartida eneeniii hedexe tenxeenь xyrxegyi.

Gansaxan Soveed Sojuuzda Oktiaabriiin revoliyyciin xori negedexi zil deere, gansaxan kommuniis paarti bolbol ene aguu jixe zorilgii өөriingөө urda tabixa argii olzo abhan baina. Ene xadaa egeleişji elirxeişji zorilgo, gebeş iime zorilgonuudii tabixa erxe ba arga olzo abxiin tyləө jixe jixe xadanuudii urbuulxa xeregtei. Jyyb gexede, kommuniis paarti ba aradai partiijna bişe m ass nuudai bloog baiguulaad, eneenei yndehen deere deede oorganuudta hungaxa hungaltii ebtei ejeteigeer yngergexe—ene bolbol aguu jixe xereg, ene bolbol byxedelexein- istoriiis udxatai xereg myn.

Bidenerei ene zorilgodo xyreze jirexiin tyləө bidener bolbol Oktiaabriiin revoliyyciin xorinzil boltor aza huuxa johotoi baigaabdi. Zygөөr manai oron dotor Oktiaabriiin revoliyyciin xamag daisadii yndehendenь xyrter butasoxingyigөөr ene 20 zil xyrter aza huuza bolxogyi baigaa. **(Udaan aplodismeentnuud)**

Oktiaabriiin xeregei tyləө temesehen ene temesel dotor kommuniistnuud ba partiijna bişe xydelmerişen, tariaaşanai sojuuz soxom byrildehen baina. Bolьşeviiguud bolbol Oktiaabriiin revoliyyciin byxii etaapuud deere xydelmerişen ba tariaaşanai sojuuzii bexizyylxiin tyləө, goorod ba derevenei partiijna bişe azalşanai xamag maassii paartiii toiruulan bataar emxidxexiin tyləө temesehen baina. Partiijna bişe xydelmerişen tariaaşan ba intelligeencetei kommuniistnuudai ene sojuuz bolbol Oktiaabriiin xamag ba eldebiin dais nuudtai temesehen temesel dotor xatuuzahan baina. Mynөө bidence ene sojuuzii Verxoovno Soveedta hungaxa hungaltii yngergexe yndehe huuri bolgoxo arga dyyren bii bolbo.

Partiijna bişe maassanuudtai bolьşeviiguudai iime sojuuz baguulxa arga tuxai xelexiin tyləө Soveed Sojuuzda socialiizmiin ilaltii tuillaxa xeregtei baigaa. Bidener eneeniii tuillaabdi. Socialiizm bolbol mynөө manai oronoi xamag aza baidalii todorxoilon şiidxene.

Bidener bolbol daisadii egeleer butasoxihon bişe, bidener bolbol şine gyren baiguulhan, şine bylgem togtoohon, şine soveed aradii bii bolgohon bainabdi. **(Aplodismeentnuudai nerjeen).**

Bidener bolbol ende eksploataatornuudta huuri baixagyi, ende xamag graazdan xuu—azalşan, iime xadaa ende xamag arauta gansaxan jyrenxii interees bii bolhon soveed aradii bii bolgoobdi. Iime deerehee partiijna bişe xydelmerişen ba tariaaşantai, partiijna bişe albaxaagşad ba intelligeencetei kommuniistnuudai hunguuliin blo g tuxai xelexe argatai bolhon baina. Partiijna bişenyydiei baiguulhan iime sojuuz tuxai byxe Soveed Sojuuzdaşji, soveed respyyblike byride tusagaartanşji bidenerei xeleze şadaxa baihan deerehee ene dailan abalganь ulam jixe bolno.

Verxoovno Soveedta hungaxa hungaltiin yjede manai orondo kommuniistnuud ba partiijna bişenyydei hunguuliiin bloog baiguulxa jabadalii beledxexiin tyləө bidener bolbol **Staalin konstituucii** dailan abxa johotoi baigaabdi. Ene Konstituuciin, ilahan socialiizmiin Konstituuciin yndehen deere dekaabriiin 12-oi hungalta yngerxe baina.

Ene Staalin Konstituucii өөhediingөө garta abxiin tyləө bidende jyyn xeregtei baigaab?

Eneenei tyləө, xamagai tyryynde, bidende Soveeduudai zasagii dailan abza xamag ba eldebiin dobtolgonuudhaa arşalxa xeregtei baigaa. Bidener eneeniii amzaltataigaar byteөgөөbdi.

Saaşanь. Eneenei tyləө bidende Leenin—Staalinai paarti şingi iime paartitai baixa xeregtei baigaa. **(Udaan aplodismeentnuud).**

Ene Konstituucii dailan abxiin tula bidener, esestee manai ene xeregei oroido sag yrgelze poostodoo baidag, sag yrgelze өөhediingөө kapitaansk xyyrge deere baidag, garnuudtanь ynen koompas baidag, bolьşeviizmiin tugii toiruulan xamag azalşaniii emxidxeze şadadag, nerenь xadaa socialiizmiin ilaltanuudtai taharşagyi gөөr negedxemel baidag tere xyntei baixa johotoi baigaabdi. Gansaxan ygeer xelexede bidener bolbol manai paartiil ba Soveed Sojuuzai xamag azalşaniii socialiis Konstituucii baiguulagşa nyxer Staalin uragşanь xytelze jabahan deerehee Staalin Konstituucatai bolhon bainabdi. **(Nerjeme aplodimeentnuud, „uraa" xaşxaraldaan. bultadaa bodno. „Nyxer Staalin mandag!" gehen abiaanuud garna).**

Eneenei hyyleer, Verkoovno Soveedta hungaxa hungaltiin gol zorilgo: manai gyrenei deede oorganda deputaaduudii hungaxa hungaltada partiijna bişe xydelmerişen, tariaaşan ba intelligeencetei kommuniistnundai ebtei ejegtei sojuuzii xangaxa zorilgo xaişan geed byrin dyyreneeree bodoxo baihaniiinь oilgomzotoi bolno. Mynөө manai socialiis bylegemei yndehe bolood baihan aguu jixe soveed araduudai aza baidalda socialiizmii bejelyylhen jabadal myn bolxo soveed aradai yneхөөrөө moraalьna ba politikon negedelii bidenerei tuilaad baixada, ene zorilgo bolbol bidenerei urda dyyren dalaisaaraa garza jirebe. **(Aplodismeentnuud).**

Jamar bloog tuxai yge garza bainab? Manai paartida xojor milioon kommuniistnuud ba xaxad millioon haixaşaan daxagşad baina. Hungagşad xadaa Verxoovno Soveedta huugaxa hungaltada 90 millioon garan bolxo baina. Xaraxada, kommuniistnuud bolbol hungagşadai byxii maas iin bişiixan xubinь bolno, gebeş tedenei xysenь xadaa ene bolbol—aradai avangaard bolxo jabadalda baina. Manai orondo socialiizmiin saaşadaa ilaxa ilaltanuudai tyləө kommuniistnuud ba partiijna bişenyydei ebtei ejegtei hunguuliiin sojuuzhaa ondoo aradai intereesyydei talaar, manai baidalda hain jyy baixab daa? Tiigeed bibener xadaa xojor millioon kommuniistnuud bolbol ene 90 millioon hungagşadtai sugtaa ebtei ejegteigeer, negen geşxeleer Verxoovno Soveedta hungaxa hungaltada oroxiinь xysenebdi. **(Aplodismeentnuud).**

Ene bolbol—baga zorilgo bişe, nyxed. Iime zorilgodo oroxo geeşe—aguu jixe xeregte oroxo jabadal myn Gebeş aradai maassanuudtai bolьşeviiguudai paartiiin xolboo tedii bata baihan tula bidener bolbol manai paartida ene jixe zorilgii şuud gyisedxeze şadaxa xamag yndehenyyd baina geze etigen naidanabdi. **(Aplodismeentnuud).**

Iime deerehee, xeregenь xadaa soveed aradai xamag maassatai kommunistnuudai bloog tuxai jabaza baina. Verxoovno Soveedta hungaxa hungaltada manai ende, өөriingөө soveed baidal deere aradai negedemel froont, xaragdaagyi xysetei ba udxatai aradai negedemel froont baiguulagdaxa johotoi. **(Aplodismeentnuud)**

Partiijna bişe maassanuudtai, byxe aradtai baiguulhan kommunistnuudai iime bloog tuxai mynөө xiliin saana gansaxan le manai xani nyxed bodozo şadaxa baina. Bidener bolbol xatuu şanga temeseleer, xysenyydei gamnangyigөөr, berxeşeelnyyghee aingyigөөr eneeniii tuilahan bainabdi, tiigeed bidener bolbol, „sagaingaa jirexede manaiş ende ene bii bolxo daa" geze mynөө etigeltei naidaltaigaar xeleze baihan manai xiliin saanaxi xani nyxedtejөө xamag sedxileeree negebdi. **(Nerjeme aplodismeentnuud).**

II. Gadaadiin ajuulai urda manai zorilgonuud

Bidende xynde xyşer baidal dotor xeregee exilxe ba jabuulxa uşar garahan baina. Bidener bolbol mynөө xyrter socialiizmiin baiguulaltiin xeregii gansaaraa, kapitalis gyrenyydei xarşa daisan xyrieelge dotor jabuulxa uşartai bolhon bainabdi. Xydelmerişen ba tariaaşanai tyryyşiin socialis respyyblikiin baidalai onsoilgaanь eneen dotor baina.

Өөhediingөө xeregei ynen zybtenь etigehen bidener bolbol anxa exilxehee xoişo oroi gansaxan zyilii—aradai ebtei enxe azalii xangaxa argii, arad bolbol ene byxii kapitaliistnuud, pomeeşçigud ba generaauriaadniguudai balaiguudai gospodaanuudhaa syləөlegdөөd baihan soveed baiguulgiin xysii xaruulxa egelei argii bidenhen bainabdi.

Gebeş, ekspluataatornuudhaa syləөlegdehen arad bolbol-bidende ajuulai xysen geze manai angiiin daisanuudş xadaa oilgohon baina. Tedener bolbol eb nairamdalii ebdexiin, soveed respyyblikiin ebtei enxe xygzeltede haad xexiin tyləө xamagii xuu xehen baina.

Soveed zasagii arşalan xamagaalxiin tyləө daхaa pozitconuudii deer deereheenь soxizo abxiin xydelmerişen ba tariaaşanai baga bişe şuhan adxa baina.

Bidener bolbol xeden zilde udaa udaaluulan oronuudai interveentnuudii өөriingөө oronoi terr deere tesexe uşartai bolhon baigaabdi, gebeş bi tedeniii manai gyrenhөө seberlen ba xododonь nahan bainabdi. **(Aplodismeentnuud).**

Gadaadiin kapi alиs xyrieelelge bolbol yşөөhaar baina. Xabar byride şaxam bidener bolbol iimliistnuudai zyghөө seregei dobtolgonuudii daxin xylieexe uşartai bolhon bainabdi. Mynөөder nege yglөөderiinь nygөөdenь zanadag baigaa. Bidenei jixeer temeseze baihan manai ebtei enxe ami abxa ləөji ebdexii jamaraar hedehen baina geeşeb. Sosojuuzda tusagaar momeentnuud deere dain seajuul xedii jixe baihaniinь xadaa Soveed zasagai tozo baihan tyryyşiin zilnyydte Leeninei gansa bişehen, eneeniii xozom nyxer Staalinai olon udaa ygehen zyilnyyd deerehee xaragdana.

Bolьşeviig paarti ba Soveed zasag bolbol aza dalai ebtei enxe yjii yrgelzelyylxiin tyləө, soveeddii seregei tulaldaanuudhaa arşalxiin ba aradta enxe azalaa yrgelzelyylxe arga olgon xangaxiin xamagii xuu xehen baina.

Manai oron bolbol arban zurgaa garan zilde enxe baidalda aza huuhan jabadalii tuilaza bişadagdahan baina, tiigeed bidenerii ene ami abxasji muugaar xereglebe, bidenerii aradai azaxuiji dlyylxiin tula kylьtyyrne baiguulaltii xygzyylxiin aradai byxii aza huudalii şine, socialiis yndehen şinedxexiin tula baga jyyme xehen baina geze xeleze şadaxagyi. **(Aplodismeentnuud).**

Manai oronoi arad bolbol dain baildaanuudaa boogdohon baigaa. Oros-japoonoi dain ba Oros noi orolsohon hyylşiin imperaliis dainai xoorondo tadaa naiman zil baaxan ylyytei yngerhen baina. ondo Oros bolbol Japoontai baildahan dainda soxihon belei. Ene bolbol 1914 onoi dunda xeden unzagairahan şine, ulam jixe şuhata dainda orols baina. Arad bolbol eb nairamdalii xyseze baihan dainhaa ami abxa syləөji xyseze baihaniinь oilgom baina.

Soveed zasagai tomo aşa gabijaanuudai ne xadaa hyylşiin 16 zilei turşa dotor manai arad bseregei tulaldanuudhaa arşalagdangi baihaniinь tox xeregtei. **(Aplodismeentnuud).**

Bidener bolbol mynөө xen şine dainu dii jaaranab geze medenebdi. Gertenь xuu emxigyihon, xeregyydenь xiaarza baihan tedener jar **(enieeden).** Jexe xelexede, xaanta zasagş xadaa doronь şataza baixa sagta 1905 onoi ba 1914 dainuudta orolsohon baina.

Manai ende baidalanь iime bişe, iime deer bidener eb nairamdalii xyseze ba eb nairamdalai politika xadaa partiijna bişenyydtei baiguulhan kmuniistnuudai hunguuliiin bloogoi yndehe bolxohaniinь hezeglenegyibdi. **(Aplodismeentnuud).**

Bidener bolbol manai daisanuudai tarxiinь xiaxioobdi—eneeniii xenş arsaza şadaxagyi. Gebeş, soraradai goljixe daisanь manai oronoi saada tee, daişxyselte imperializmiin laagerta, ilangajaa faşis oronubaina. Tere bolbol manai aradai maassanuud dotortөө tulguuri olzo şadaxagyi gebeş tere bolbol xogoor, diveersnyydeer, ailgalgaar ba terrooroor mbaiguulaltada xoro xexiin tyləө ulam jixe xyse gana. Eneenei tyləө xari oronuudai razvedkanuud ebyriin aimxai amitadii xeregledeg baina, eneenei tedener bolbol manai oronoi oboroonodo xoro xexiliin saana baigaa өөhediingөө sagaan gvaardiin—mөşeviig aagentnuudaar damzuulan soveed sojuuzdari gyrenyydei xarilsaaji gutaaxii, handargaxii xyseeldebyriin şpiocnuud trockiistnuudii ba rikov-byxanai xorologşod ba diversaantnuudii bii bolgohonna. Bidener bolbol ene faaktanuudii toorgyi baizadaxagyibdi. Bidener bolbol ene byxii predaatelьdii, urbagşadii, provokaatornuudii ba şpioonuudii etenь xyrter elbyylxe johotoibdi. **(Aplodismeentnuu**

Tedener bolbol manai soveed gerte jamar şuglaar orodogiinь bidener mynөө xenheeşji bainaar denebdi, bidener bolbol xezeeneixiheeş deereer tnii seb sexe soxodonь soxizo hurahan bainabdi. **(Nerjeme aplodismeentnuud).**

Tedenei tyseb bolbol gadaadahaa seregei dotgonuudai beledxeltei xolbootoi baihan deereheenь, dener bolbol manai aradai ebtei enxe azalii ebdexiidodog deereheenь xari oronoi byrzyaaziin şurgagtai tooltoxo johotoi bainabdi. Ene bygede bolbol onoi oboroonii bexizyylxiin xatuu xemzeenyydii abidenii baadxaza baina. Bidener bolbol ene xemnyydii şuud şargaar jabuulza, bidener bolbol U. Aarmijaa bexizyylze, oborooniin azyildeberijөө bzyylze ba manai zavood byri ba manai kolxooz manai azaxuin, kylьtyyriin ba gyrenei oboroon inkposь baixinь xyseze bainabdi. **(Nerjeme aplodismeentnuud).**

Bi bolbol bidenei iimeer xeze baixadaa ba oroonin xeregselei tyləө bişe bişe zarim xeregselyxangaltii yle medeg bagadxaza baixadaa bidener beөr yilednebdi geze hananab. **(Udaan aplodismeentnuud).**

(Yrgelzeliinь 4-dexi niuurta)

Buriaad-Mongol arad өөhediingөө erximei erxim xybyyd ba basagadii, Exe orondoo esestee xyrter bejee ygehen, partiijna ba partiijna bişe bolьşeviiguudii Verxoovno Soveedai deputaadnarai kandidaaduudta debzyylee

EDENEI TYLӨӨ BIDENER MYNӨӨDER DUUNUUDAA YGEJII, BULTADAA!

○ ○ ○

MANAI KANDIDAADUUD

EDENEI TYLӨӨ DUUGAA YGEJII!

Sojuuzai Soveedta ba Nacionaalьnostinuudai Soveedta hungaxa manai respyyblikiin ookruguudai byxii arad ba myn Nacionaalьnostinuudai Soveedta RSFSR-hee hungaxa Irkyytsk—Çitiin ookrugai arad bolbol SSSR-ei Verxoovno Soveedai deputaaduudai kandidaaduudta Exe orondoo bejee ygehen, manai oronoi 14 erxim xybyyd ba basagadii debzyylhen baina.

Leenin—Staalinai paartiiin ynen xybyyn ba xelbereşegyi bolьşeviig, BK (b) Paartiin Buriaad-Mongol Mozkoomoi negedygөөr sekretaarь **Semioon Deniisoviç Ignaatьjev** bolbol Sojuuzai Soveedta hungaxa Ulaan-Ydiin goorodoi hunguuliiin ookrugta registraacalag dahan ba myn ballotiirovaluulxa baina.

Zediin hunguuliiin ookrugai azalşad bolbol bolьşeviig paartiiin etigemzetei xybyyn ba ulaan partizaan, kolxoozoi erxim emxidxegşe ba xytelberilegşe, Biçyyrei aimgyisedkoomoi tyryylegşe oordento nyxer **Jermolai Looginoviç Petroovoi** tylөө duugaa ygexe geze şiidehen baina.

Kolxoozoi talaanttai xytelberilegşe ba ynder hain urgasiin maaster, partizaanai xydeleөnde edebxitei xabaadal sagşa baihan—Kabaanai aimagai, „Kraasno Znaami" kolxoozoi tyryylegşe **Nikiifor Andreejeviç Kyrbaatovai** tylөө duugaa ygexe geze Kabaanai hunguuliiin ookrugai azalşad şiidebe.

Leenin—Staalinai paartida ba xydelmerişen angiiin xeregte ynen bejee ygehen, Burkavbrigaadai oordento—leitenaant nyxer **Dorzo Sanzeejeviç Ciibikov** bolbol Tynxenei hunguuliiin ookrugta ballotiirovaluulxa baina.

Selьsoveeduudai erxim xytelberilegşedei negen bolxo Exe orondoo bejee ygehen, araduudai etigemzetei xybyyn nyxer **Gavriil Paavloviç Popoov** bolbol Tarbagatain hunguuliiin ookrugta ballotiirovaluulxa baina.

Oordento soloto emegtei kolxooznig, Staalinai neremzete kolxoozoi geşyyn **Dariima Zigziitovna Namsaraajeva** gegşe Xiaagtiin hunguuliiin ookrugta ballotiirovaluulxa baina.

Buriaad-Mongoloi ASSR-ei azalşad bolbol Irkyytsk—Çitiin hunguuliiin ookrugai byxii hungagşadtai negedeze, Irkyygei moziin Zalariinsk MTS-ei emegtei traktoriist **Oolьga Jaakovlevna Myytina** gegşii RSFSR-hee Nacionaalьnostinuudai Soveedta elьgeexenь.

DUUGAA YGELGIIN ZURAM

Myneөder—dekaabriiin 12- oi yder—hungaltiin yder. SSSR-ei Verxoovno Soveedta hungaxa hungalta byxii SSSR dotor negel yderei turşo soo yngergegdexe baina. Ene yder bolbol manai yrgen jixe socialiis Exe oronoimnai azalşanda ton bajasxalanta yder myn. Jyyb gexede, araduudai aguu jixe voozdь, manai ton inag nyxer Staalinaar zoxioogdohon Konstituuciin—delxei deerexi ton demokratiis konstituuciin johoor, manai oronoi arad bolbol socialiis gyreneigөө deede oorgon—Verxoovno Soveedii egeel ene yder hungaxanь. Jyyb gexede, manai oronoi arad bygede Staalin Konstituucaar tedende olgogdohon, hungaxa ba hungagdaxa erxii egeel ene yder edleu xereglexe baiha. Jyyb gexede, manai oronoi arad bolbol komuniis (bolьşeviiguudai) paartiiin, busa byxii organizaacanuud ba azalşanai oylgemyyydtei sojuuz, bloog baiguulan deozyylnen socialiis oronoigoo erximei erxim, aldar soloroo ba nere gabijaagaaraa bidende tanigdaxa, bidende xyndetei, bidenei inag xyoyyd ba basagadta өөhediingөө duunuudii egeel ene yder ygexenь.

Manai oronoi arad bolbol bolьşeviiguudai paartiiin tylөө, komuniistnuud ba partiijna bişenyydei bloogoi kandidaaduudai tylөө jaza duugaa ygexeb gebel, iime baina.

Hungaltiin bolxo gerte jireed, uçaastagai hunguuliiin komiisada, egeel tyryyn komiisiin sekertaarьta xandaza, өө riingөө dokymeentiin—paasport gy, kolxoozno kniizk gy, profesionaalьna sojuuzai bilieed gy, ali өөriingөө niuurai bişe negen ynemşelgii xaruulxa baina. Xerbee xen negen hungagşa bolbol busa goorodhoo gy ali busa rajoonhoo jirehen baigaa haa, өөriingөө nege dokymeenttai xamta, өөriingөө niutagaigai soveedhoo abhan „duugaa ygexe erxiin ynemşelgii" komiisiin sekretaarьta xaruulxa johotoi.

Hunguuliiin uçaastagai komiisiin sekretaarь bolbol hungagşiin xaruulhan dokymeentii şalgaad, spiiseg deere tereenei nere tuşaa temdegleed baixadaa, hunguuliiin biylletieengyydii ba togtoomol foormiin konveert ygexe baina.

Hungagşa bolbol hunguuliiin biylletieengyyd ba konveertii sekretaarьhaa abaad, biylletieengyydee dyyrgexiin tulada speciaalьna xegdehen kabiina soo oşozo, biylletieengyydee dyyrgexe baina. Ene kabiina soonь xenşji, yngerxeөө hunguuliiin komiisiiь geşyydş xadaa, baixa johogyi. Hungagşa bolbol xeneiş xabaadalgagyigөөr (zygөөr, xerbee tere hungagşa bolbol yseg bişeg medexegyi gy ali yje myse dutuutai bişe haa), өөrөө biylletieengyydee dyyrgexe baina. Xerbee xen negen hungagşa yseg bişeg medexegyi gy, ali yje myse dutuutai deerehee biylletieenee өөrөө dyyrgeze şadaxagyi baigaa haa өөriingөө xen negen tanilii gy xyrşe nyxerөө өөriingөө kabiina soo uriza dyyrgyylxe byrin erxetei baina. Biylletieengyydee dyyrgeed, tereenee ebxeze, konveert soogoo xeze niaaxa baina. Zygөөl, hunguuliingaa biylletieeniii dyyrgexedee busa kandidaadai neri şineer bişeze, biylletieengyydee ondoo konveert soo xeze bolxogyi, jyyb gexede, eneeu deerehee tere biylletieengyyd ynen bişede toologdoxo baina.

Hungagşa bolbol tendehee garaad hunguuliiin komiisiin baihan koomnata soo oşozo, biylletieengyydtei konveertojoo hunguuliiin yyrne (xairsag) soo өөrөө bejeeree xexe baina.

1937 onoi dekaabriiin 12-to hyniiin 12 çaasto (niutagai sagaar) Soveed Sojuuzai byxii teritoori deere hunguuliiin uçaastagai komiisanuud bolbol duugaa ygexe jabadalii dyyrhen deere toolozo, niitiin organizaacanuudai ba azalşanai tylgemyydei tyleөlegşed ba myn xebleInyydei tyleөlegşedei xabaadalgatalgaar hunguuliingaa xairsaguudii neegeed, duunuudii toolozo exilexe baina. Komiis bolbol duunuudii toolozo dyyrgeed, duugaa ygelgiin rezyльtaad tuxai protokolii bişexe johotoi.

* * *

„Manai oronoi saaşadaa xysete, kylьtyyrne ba syleөte socialiis derzaava baixiin xen xysenen, tere bolbol bolьşeviiguudai paartiiin tylөө duugaa ygexe, tere bolbol komuniistnuud ba paartiin bişenyydei bloogoi kandidaaduudai tylөө duugaa ygexe baina". (BK (b) P-iin CK-ai xandalgahaa).

Manai socialiis gyrenei syleөte hungagşad xenei tylөө duugaa ygexөө medene. Edener bolbol hunguuliiin xuulii soo zaagdahan zuramai johoor duunuudaa ygexe baina.

Hunguuliiin xuulii xenş ebdexe xazagairuulxa johogyi, ene xuulii byrin tyges saxin bejelyylxe—hungagşad byxenei өөhediiнь ba myn hunguuliiin komiisanuudai ariuun ujalga myn.

○ ○ ○

MANAI KANDIDAADUUD

EDENEI TYLӨӨ DUUGAA YGEJII!

Sojuuzai Soveedta ba Nacionaalьnostinuudai Soveedta hungaxa manai respyyblikiin ookruguudai byxii arad ba myn Nacionaalьnostinuudai Soveedta RSFSR-hee hungaxa Irkyytsk—Çitiin ookrugai arad bolbol SSSR-ei Verxoovno Soveedai deputaadnarai kandidaaduudta Exe orondoo bejee ygehen, manai oronoi 14 erxim xybyyd ba basagadii debzyylhen baina.

Leenin—Staalinai paartiiin ynen etigemzetei xybyyn ba Buriaad-Mongol ASSR-ei Centraalьna Gyisedxexe Komiteedai tyryylegşe nyxer **Gombo Ciibikoviç Belьgaajevai** tylөө duugaa ygexe geze Jaruuniin hunguuliiin ookrugai azalşad şiidehen baina.

Bolьşeviig paartiiin ynen xybyyn ba xelberişegyi sexe bolьşeviig, BMASSR-ei Aradai Komisaarnarai Soveedai tyryylegşe **Solomoon Matveejeviç Ivanoov** bolbol Sojuuzai Soveedta hungaxa Ulaan-Ydiin xydөөgei hunguuliiin ookrugto ballotiirovaluulxa baina.

Ulaan Yde goorodoi ba goorod şadarxi zooniin xydelmerişed, albaxaagşad ba soveed intelligeence bolbol Buriaad-Mongol aradai etigemzetei basagan **Gyncen Ajuuşeejevna Cedenovaaji** Nacionaalьnostinuudai Soveedai deputaadta kandidaad bolgon debzyylhen baina.

Myn, Ulaan-Yde goorodoi ba goorod şadarxi zooniin xydelmerişed, albaxaagşad bolon soveed intelligeence bolbolbol Ulaan-Yde staanciin depoogoi soloto maşiniist **Aleksei Semioonoviç Moksoojevii** Nacionaalьnostinuudai Soveedai deputaadta kandidaad bolgon debzyylhen baina.

Ulaan-Yde ba Moskvaa xoorondoxi ajan zamii jabagaar—sanaar jabaza gerolligoor tuilahan komsomool basagan oordento **Marija Vladaajevna Xaaxalovagai** tylөө Bargazanai hunguuliiin ookrugai hungagşad duugaa ygexe baina.

Ulaan-Yde goorodoi xydelmerişed, albaxaagşad ba Soveed intelligeence bolbol BMASSR-ei Dotoodiin Xeregei Aradai Komisaar nyx. **Vasiili Alekseejeviç Tkaçoovii** Nacionaalьnostinuudai Soveedai deputaadta kandidaad bolgon debzyylhen baina.

Xonxoloin MTS-ei soloto kombajnioor nyx. **Aleksei Feoodoroviç Varfolomeejev** bolbol Biçyyrei hunguuliiin ookrugta ballotiirovaluulxa baina.

SSSR-ei Verxoovno Soveedta hungaxa hungaltiin dyrimhөө

1 zyil. SSSR-ei Konstituuciin 134-dexi zyilei yndehoor, SSSR-ei Verxoovno Soveedta deputaadnarii hungaxa hungalta bolbol bygedeniitiin, tegşe ba sexe hunguuliiin erxii yndehe bolgozo niuusa johoor duugaa ygeze hungagşadaar yiledegdexe johotoi.

2 zyil. SSSR-ei Konstituuciin 135-daxi zyilei yndehoor, deputaadnarii hungaxa hungalta bolbol bygedeniitiin baixa johotoi: uxaamuutan ba hunguuliiingaa erxenyydii xahagdaza syydeer şiidxegdehen xynyydhee bişe arba naima naha xyrhen SSSR-ei byxii graazdanuud bolbol raasiin ba nacionaalьnostiin ilgaa, şazan şytelge, erdem hurguuliiin ceenz, tybxinehen huudal, sociaalьna ug garbal, zөөri şadalai zerge ba yngerhen sagai azal jabuulga—xamaagyi, SSSR-ei Verxoovno Soveedta deputaadnarii hungaxa hungaltada orolsoxo ba hungagdaxa erxetei baixa.

3 zyil. SSSR-ei Konstituuciin 136-daxi zyilei yndehoor, deputaadnarii hungaxa hungalta bolbol tegşe baixa johotoi: graazdaniiin byri nege nege duunai erxetei baixa; byxii graazdanuud bolbol tegşe erxii yndehe bolgozo hungaltada xabaadaxa.

4 zyil. SSSR-ei Konstituuciin 137-doxi zyilei yndehoor, exenernyyd bolbol ereşyyltei negen adali hungaxa ba hungagdaxa erxii edlexe.

5 zyil. SSSR-ei Konstituuciin 138-daxi zyilei yndehөөr, Ulaan Aarmida ylba xeze baigşa graazdanuud bolbol byxii graazdanuudtai negen adali, hungaxa ba hungagdaxa erxii edlexe.

☆ ☆

B. ABIDIIN.

DUU YGELGIIN YDER

Erxeer dyyren soveed arad myneөder,
Erximei erxim edibxitei nyxedөө todolzo,
Deede jixe—Verxoovno Soveedtaa, bidener,
Deputaadlan elьgexemnai, dyyren duugaar hungaza.
Ilaltahaa ilaltada şuud xyteldeg, mergeer,
Inag voozdь—aguu jixe Staalinaa,
Tyryyşiin deputaad bolgood, negen duugaar,
Tylөөlen hungaxanь soveed arad bultadaa!
Seseglen tomoor urgaal, haixan, socializm,
Sengelig xyxiyy zargaad bidener, gojoxon.
Baran xysөөrөө badaraa soveed demokratiizm.
Bajaraar dyyren doholoo manai zyrxen!
Yrgen sylөө duugaa bidener myneөder
Ynen bolьşeviiguudii hungan şileze ygөөd.
Saaşanь manaa kommuniizm teeşe tyrgenөөr,
Şuud xytelxe daabari ygexendi za iaad
Ezen dede Verxoovno oorganoo myneөder,
Erxezyylen hungaxamnail soveed arad bultadaa.
Şadal xysөө şangadxajil erşedxeed, xyderөөr,
Şine jixe ilaltanuudii tuilxaar xamtadaa.
Seseglen tomoor urgaal, haixan, socializm.
Sengelig xyxiyy zargaad bidener, gojoxon!
Baran xysөөrөө badaraa soveed demokratiizm,
Bajaraar dyyren doholoo manai zyrxen!

SSSR-ei Verxoovno Soveedta hungaxa hungaltiin dyrimhөө

75 zyil. Hungaltiin bolxo yder ygloonei 6 çaasta Uçaastagai hunguuliiin komiisiin tyryylegşe bolbol komiisiingaa geşyydii dergedee bailgaza, hunguuliiingaa xairsaguudii ba togtoogdohon foormiin johoor beledxegdehen hungagşadaigaa spiisegei belen bolhoniii şalgaza yzexe, tereneigee hyyleer xairsagaa xaaza, komiisiingaa tamagaar tamagalaad, hungagşadaa duugaa ygexe jabadalda urixa johotoi.

76 zyil. Hungagşad byri duugaa ygexiin tulada duugaa ygexe gerte jireze, bejeeree duugaa ygeze, tiixedee hungagşad bolbol hunguuliiin biylletieeniii konveert soo xeze niaagaad, hunguuliiin xairsag oruu tabiza duugaa ygexe johotoi.

77 zyil. Hungalta xexe ger soonь hungaltiin biylletieenyydii gyisedxexe tusagaar koomnata tahalagdaxa johotoi, tere koomnata soonь duugaa ygeze baixa sagta duu ygegşedhөө bişe xenş baiza bolxogyi, myn Uçaastagai hunguuliiin komiisiinş geşyyd baiza bolxogyi, xoriuultai baixa; biylletieeniii gyisedxexe koomnatanь negen doro xeden hungagşadii oruulxa haa tere koomnata oruu negen dor oroxo hungagşadai toogoor tus tustaa tahalgaar bujuu şiirmeer tahal xatai baixa johotoi.

78 zyil. Hungaltiin gerte jirehen hungagşa bolbol Uçaastagai hunguuliiin komiisiin sekretaarьta paasportaa gy, kolxoozno kniizkee gy, profsojuuzna bileedee gy, ali ondoo, niuuraigaa ynemşelgii yzyylze, hungagşadai spiisegei johoor şalgagdaza, hungagşadai spiiseg deere temdeglegdehenei hyyleer hunguuliiin biylletieen ba togtomol xebei konveert abxa johotoi.

Kommuniistnuudai partiijna bişenyydtei baiguulxa hunguuliin bloog tuxai

(Nyxer Moolotovai xelehen ygiin yrgelzelel)

Bidener bolbol kommuniistnuud ba partiijna bişe maassanuudai bloog xadaa eneeniiimnai byxelidenь demzexe geze naidanabdi. **(Nerjeme aplodismeentnuud).**

Manai graazdanuudai ebtei enxe azalii xangaxiin aşada, manai aradai baiguulza baihan kommuniizmiin aşada eb nairamdalai poliitikiin tyleө bainabdi. Medeeze johoor, eneende zarim taşiis gyrenyyd bolbol kommuniizmii esergyysehen xojoroi ba gurbanai daişalxii xyselte sojuuzuudii batalan xariuusadag baina. Enenь iigeze xegdedeg: unaxagyin tyleө xojoronь gar garnuudhaa barilsadag... (enieeldeen, **aplodismeentnuud**), xojor, gurbanь, baha dyrbenь gar garnuudhaa barilsadag baiza bolxo, edenь өөhediingөө bejiin xysenyydte yni etigexee boligsodhoo baidag bololtoi. Gebeş, gar garnuudhaa barilsaad baixadaş tedener bolbol xyrhe gazaranь tedenei xylnyyd dorohoo zailaza baihan tere ajuulhaa bejee yşөө abarnagyi. (**Aplodismeentnuud**).

Bidener dainiii xysedeggyibdi,—eneeniii bultadaa medeze baina. Bidener bolbol eb nairamdalai xeregei tyleө temeselhen ba temesexeş bainabdi. Ende yşөө jamar gerşelen xaruulxa barimtanuud xeregteib?.

Xaragtii, manai Kreemliiin taban xoşuuta odonuud jamar enxeer şataza bainab. Tedenei gerelenь alad xolo ba naidaltaigaar gerelteze baina. Ene odonuudanь Moskvaagai zyg byxenhөөnь xaragdana geze xelsedeg. Baha ene odonuudanь Soveed Sojuuzai zyg byxenhөө şaxuu xaragdana geze xelsedeg. **(Aplodismeentnuud).**

Ze, dain boloo haanь, Soveed Sojuuzda seregei dobtolgo boloo haanь xaişaa bolxob?

Bidener bolbol eneende iigeze xeleze şadaxabdi: Soveed Sojuuzda seregei dobtolgo bolhon uşarta dobtologşo bolbol manai tymer xamagaalalgiin xysiişji, manai oronoi gadaa tee ajaar xolo gerelteze baigaa soveed ulaan odonuudai gerelei xysiişji medeze abxa baina. (**Udaan aplodismeentnuud**).

Partiijna bişenyydtei hunguuliin bloog duradxaxadaa bolьşeviiguud bolbol ene byxii deerehee barimtalhan baina. Byxii partiijna bişe hungagşad bolbol partiijna bişe kandidaaduudii demzehendee adali baha kommuniistnuudii demzexe geze bodozo, Verxoovno Soveedta hungaxa hungalta deere gansaxan partiijnanuudii bişe, myn partiijna bişe kandidaaduudii gyised demzelgedexii kommuniistnuudta duradxaxadaa bolьşeviiguud bolbol eneen deerehee barimtalhan baina. (**Aplodismeentnuud**).

III. Bultadaa hungaltada

Bultadaa hungaltada, bultadaa nege xyn şingieer dekaabriiin 12-to Verxoovno Soveedta deputaaduudii hungaxiin tula jirejii. Kommuniistnuud ba partiijna bişe graazdanuudai hunguuliin bloog bolbol өөriingөө xysetei şanga duugaar eneeniii xelexe johotoi. Bidenerei ene zorilgojoo hainaar dyyrgexe tudam partiijna bişenyydte baiguulhan kommuniistnuudai hunguuliin bloogoi amzaltanь ulam jixe ba ulam erid şuud bolxo baina.

Soveed oronoi byxii graazdanuudta—manai gr azdanuudai alindanş—manai hunguuliiin bloogto huuri baina geeşe. Manai bloog bolbol xeden arbaad milloon soveed graazdanuudai sojuuz deere yndehelhen baina, gebeş bidener bolbol ene bloogoi xysii tereenei tusagaar xabaadalsagşad byri, tusagaar hungagşad byri dekaabriiin 12-oi hungaltada xabaadalsahanaaraa jixedxen nemeexe geze medenebdi. **(Aplodismeentnuud).**

Ene hungaltada soveed zasagai daisanuudş xabaadalalsaxa baina. Bidener bolbol xamag bygediin, tegşe, sexe ba niuusa duu ygelgii jamarxanş xizaarlaltanuudgyigeөr bejelyylze bainabdi. Verxoovno Seveedta hungaxa hungaltiin yjede manai zorilgo bolbol ene gospodaanuudii gansaaranuudaaranь, byxii soveed aradhaa tusagaarlahan izolaacada yldeexe jabadalda baina.

Verxoovno Soveedta hungaxa hungalta xadaa manai Konstituuca bolbol xysendөө oruulagdaza jabahan, ene bolbol Soveed zasagii toiruulan, bolьşeviig paartiii toiruulan, nyxer Staalиniii toiruulan aradii şineer emxidsexe xysete zebseg bolhon, manai oron dotorxi socialiizmii baiguulagşad bolbol şine jixe ilaltanuudta orozo abahan jabadal myn bolno. (**Aplodismeentnuud**).

Bidener bolbol Verxoovno Soveedta hungaxa hungaltii staxaanov rekoordnuudaar temdegleze bainabdi. Bidener bolbol ene rekoordnuudii ydxeze ba iime amzaltanuudii yderhөө yderte xinaxa, şudalxa ba delgeryylen taraaxa bainaddi. Bidener bolbol ene staxaanov yderei amzaltanuudhaa udaanai amzaltanuudii, byxeli byxeli ceexnyydei, byxeli byxeli zavooduudai amzaltanuudii gargaxabdi. Ma ai zavooduud bolbol xiliin saadaxi ton erxim zavooduudhaa hainaar ba bytemzeteigөөr xydelmerildeg baina. (**Aplodismeentnuud**).

Bidener bolbol ene hungaltii 1937 ondo orooho tariaanai gaixamşag urgasaar temdegleze bainabdi. Manai oron bolbol urgasanь 7 milliaard pyyd xyrehen ene zileixide adali iime jixe tariaa xezeeş xuriaagaagyi baigaa. (**Aplodismeentnuud**). Bidener bolbol ene amzaltanuudii gansaxan bariza şadaxa bişe, xarin xydөө azaxuida, tereenei byxii halbarinuudta ba Soveed Sojuuzai byxii xizaarnuudta jixedxexebdi geze naidanabdi.

Bidener bolbol Verxoovno Soveedta hungaxa hungaltii kylьtyyrne gyisedxelnyydii ydxen temdegleze bainabdi. Xynyydei ojuun mederelde kapitaliizmiin ylegdelnyydii duuhaxiin tyleө bidener bolbol manai kylьtyyr geeşe tereenei xamag nacionaalьna foormonuudtaa ba xamag xelen deere socialiis udxatai baixin tula ton jixe xydelmeri jabuulxa johotoi bainabdi. **(Nerjeme aplodismeentnuud).** Soveed intelligeenciin xysenyyd ulam tyrgөөr xygzeze baig. Soveed oronol araduudai talaantai xynyydte yrgen xargii yxebdi.

Verxoovno Soveedta ebtei ejetei hungaxa hungalta, dekaabriiin 12-oi hungaltada 90 millioon hungagşadai bultadaa xabaadalsaxa jabadal bolbol Soveed Sojuuzai şadalii xyseteigeer bexizyylxe, Soveed zasagii ulam deeşenь yrgexe, Leenin—Staalinai aguu jixe tugii byxii oronuudai azalşanai niydende alda rşuulxa baina. **(Nerjeme, udaan aplodismeentnuud).**

Bidener bolbol Kreemliiin odonuudai ulaan gerelenь SSSR-ei azalşanda ba byxii oronuudai azalşanda ulam xursa jalalzaxaar, manai paarti ba nyxer Staalin xadaa ene hungalta tuxai „hain" gehen gansaxan yge xexeer Verxoovno Soveedta hungaxa hungaltii yngergexe johotoibdi. **(Ovaacada orohon nerjeme, udaan aplodismeentnuud. Bultadaa bodno Abiaanuud garna: „Leenin—Staalinai CK-da—uraa!" „Araduudai aguu jixe voozdь nyxer Staalinda—uraa!". „Verxoovno Soveedai deputaaduudai kandidaad nyxer Moolotov mandag—uraa!" „Hungaltada komuniistnuud ba partiijna bişenyydei bloogoi tyleө!". „Bultadaa hungaltada, nyxed, uraa").**

Xooze Diaas ba Dolorees Ibarryyri. (SOJUUZFOTO).

Byxesojuuzai malai byridxelgede erximeer beledxexe

1938 onoi janvaariin 1-hee 8-ai yder xyrter Byxesojuuzai xydөөgei ba goorodoi azalşadai malai byridxelge yngergexe tuxai praviitelьstviin togtool garhan baina. Ene yngergegdexөө baigaa malai byridxelge bolbol 2-dugaar taban zil soo socialiis mal azalii ydxexe tysebii gyisedxehenei dyn gargaxa ba 3-dugaar taban zil soo ydxeberilegdexe socialiis mal azalai tysebii zoxioolgodo ton jixe poliitikon udxa şanartai xereg bolno.

Malai byridxelge bolbol too medee xuriaagşa alban gazarnuudaar yngergegdexe ba eneende paartiin, soveedai organizaacanuud ba kolxoozniguud—azalşadai zyghөө tuhalamza xeregtei.„Mal azalai xeregii paarti, byxii paartiin geşyyd, ba paartiin bişe bolьşeviiguud gartaa abxa johotoi"—gehen nyxer Staalinai zaabariii gyisedxexe jabadalda daşaramduulan manai Buriaad-Mongoloi azalşad mal azalii xygzyylxe talaar nelieed amzaltanuudii olhon baina gebeş, eneende aradai daisad, kulaag, lamanuud ba byrzyaazno nacionaliistnuud bolbol aixabtar muuxai xoroto hyidxelnyydii xeze baihan baina. Ene yngergegdexөө baigaa malai byridxelge bolbol mal azalai xer zerge oloşorzo baihanai dyn gargaxiin ramta, xorologşodoi jabuulza baihan buzagai xeregyydii eliryyiseze ygexe bolno.

Zygөөr, malai byridxelgii yngergexe jabadalda azalşan niitiin dunda poliitikon oilguulamziin xydelmeri yrgeneөr jabuulxa xeregtei. Zişeelxede, yngerhen zilde malai byridxelge yngergexede, zarima aimag, rajoonuudai xytelberilegşedei ene şuxala xeregei udxa şanar tuxai azalşadai dunda nebteryyleegyi deerheenь aradai daisad kulaag, lamanuud haad tybeg uşaruulza, malaa niuuxa daldalxa ba byridxelşedei dunda өөhediingөө aagintnuudii oruulhan gexe zerge uşaralnuud toxioolдohon baina.

Byridxelşed bolbol goorodoi soveed ba aimagai gyisekoomuudaar batalagdahan tusxai niuurnuud baixa *johotoi*. Edener bolbol *poliitikon* talaar naidabaritai, daalgagdahan xydelmeriee şanar *haintaigaar* dyyrgeze şadaxa—iime xynyydii goorodoi xydelmerişed, sovxooz, MTS-ei, hurguuliiin ba soveedai aktiviistnarai dundahaa şilen olxo johotoi. Tiigeed, byridxelşedei dunda negeş daisan etegeed bolxo xynyydii oruulza ogto bolxogyi.

Gadana, malai byridxelgiin beledxelii yngergeze baixa zuuraa, somonoi soveeduudai malazalai seekciin xydelmeriii haizaruulxa, seekciin geşyydii byridxelgiin xydelmeride xabaaduulxa, malazal deere xydelmerilze baigşadai xydelmeriii ton hainaar tabixa, myn tereşelen şalgaltiin komiisiin xydelmeriii haizaruulxa ba byridxelge jabuulagşadta tuhalamza yzyylxe, ger baira, unaa mori gexe zergii haadgyi ygeze jabuulxa. Myn somonoi soveeduud bolbol byridxelgede tuhalxa tusagaar komiisii azalşa zonoi dundahaa naidabaritai xynyydii olon tomilozo, tedenerei xydelmeriii xinan şalgaxa johotoi.

Iime deerhee malai byridxelgii erximeer yngergexiin tyleө beledxelei xydelmeriii hainaar jabuulxa xeregtei.

Budiin.

Viistavkiin beledxelii Gazar tariaalangai Arkomaad xytelberilnegyi

Gazartariaalangai Arkomaad ba terenei ootrasliiin ypravleeninuud bolxo mal ba tariaan azalai ypravleeninuud bolbol Byxesojuuzno xydөө azaxuin viistavkada beledxexe talaar jyyş xenegyi viistavkiin exilxe boltor bogonixon sag ylehen bolboş, manai respyyblikehee 5 rajoonuud taharza, Irkyytskiin ba Çitiin mozonuudta orohontoi xamta, Buriaad-Mongolii Byxexolboonoi xydөө azaxuin viistavka deere xaruulxa temaatikiin tysebii şineşelen xaraza yzexe xeregii Gazartariaalangai Arkomaad mynөө xyrter xoişoluulan bariza baina. Myn tereşelen mynөө xyrter Buriaad-Mongoloi tyryy kolxoozuud, feermenyyd, MTS ba sovxoozuudai amzaltanuud, Byxesojuuzno xydөө azaxuin viistavka deerexi zoonaalьna zaal soo xaruulagdaxa baihan bolboş, tedener ilgagdan hanaaşalagdaadyi baina. Kolxooz, feermenyyd ba xydөө azaxuin tyryy xynyyd ba emxidxegşedei oruulhan 70 medyylgenyydhee 1937 onoi dekaabriiin 1-nei yder negeniinş xaragdaagyi, iime xadaa, Byxesojuuzno xydөө azaxuin viistavkada xabaadalsaxa tariaanai ba malazalai ootrasliiin pavilioonuudta medyylge barigşad xadaa, ilgagdaza abtahangyi ba viistavkoomoi batalalgada ygtөөgyi baina.

Medyylge barihan 39 kolxoozuudai 21 kolxoozuudhaanь eksponaaduud ilgagdan abtaa. Gazartariaalangai Arkomaad bolbol Byxesojuuzno xydөө azaxuin viistavkada şileze abtahan eksponaaduudii, kontroolьno—yrehenei laboratooriiin ynemşelgeer, approbaaciin aaktaar, karantiiniin inspeekciin aaktaar xangaxa johotoi ba byxii azaxuidanь xarakteriistika ba agrozoovetraansportii zoxiooxo uşartai baigaa. Ede bygede xadaa jixexen xydelmeri baina.

BK(b) P-iin mozkoomoi xydөө azaxuin xeltesii erxilegşe baihan, mynөө Gazartariaalangai Arkoomii orologşo baigaa nyxer Şestaak xadaa, taban zileigee tysebii dyyrgezerxiood, soveedai hungaltii yngerhenei hyyleer viistavkiin xydelmeride exilze oroxobdi geze xeledeg baixa jym.

Gazartariaalangai Arkomaadai specialiistnuud xadaa Arkoom şingiee, tereniii duuriaaza, belen jyymiiji gartamnai asarza ygexe jym geze rajoonuudta naidaad huuza baixa jym. Viistavka tuşaa rajoonuudaarş garhan xynyyd daalgagdahan xeregee xenegyi (Veselkoov ba busad).

Ynen deeree zarim negen gazarai tahaguudta viistavkiin tuşaa xydelmeri samotioogoor jabana, zarim negetei jyrdөөş jabadaggyi (Zagarai, Jaruuna, Zede Zakaaminai)

Xepxeejev.

Staxaanovtanai rekoordnuudai Staalinsk dekaadnig

Uhan zamai traansport

Koteelьno svaaroçno ceexiin erxim brigaadanuud yderhөө yder byri azalai bytөөsii jixedxeze baina. Nyx. Paarşinai brigaada dekaabriiin 9-ei yder tysebөө 234%, Kartaşoovai brigaada—166%, Pooniatovai brigaada—226%, Jankoovai brigaada—216%, g. m. dyyrgebe. Ene yder byxii ceexenь (ceexiin naçaalьnig nyx. Çiilikov) tysebөө 168 % dyyrgebe.

Myn ene yder modo bolbosoruulxa ceex tysebөө 150 % dyyrgebe.

Mexanliit

Mexaniis ceex (naç. nyx. Nikolaajev) dekaabriiin 9-nei yder tysebөө 125% dyyrgebe. Nyx. Soboorov (kyzneec)—385 %, Şylьgaa (slieesarь)—250, % Kotieelьnikov ba bişed ene meteer tysebөө dyyrgebe.

Şudxalaagai ceex 8-nai yder tysebөө 193 % dyyrgee. Nyx. Teerekov (zalitvçag) —340 %, Linxoboojev (modeelьşig)—200 % ba bişed negen xaxadhaa gurban noormo dyyrgegşed olon. Bytөөhen xydelmeriiinь şanar erxim hain.

Eldeb honinuud

Syksyynei samovaar. Sverdloovskiin Syksyynei „Meednik" geze arteelь ene zilde ton hain şanartai geze aldarşahan 1.800 jyriin ba 3.150 xitadai samovaarnuudii gargana (samovaarnuudiinь bişiixan xemzyyrei). Tiigeed jirexe zilde samovaar gargalganь xeden daxin jixe bolxoor xaraalagdana.

***

Şine urgasahaa garhan yrihenei tohon. Şine urgasiin toholig kylьtyyriin yrehenhөө garhan urgasiin toho gargaxa Sojuuzai zavooduud xydelmeriiheөr gurban hara şaxuu bolzo baina. Naran seseg ba xloopkiin bajalig jixe urgasa abtahan deerehee ene zilde urgasiin toho gargalga 1913 onoixioo orxodoo xojor daxin gy yşөө ylyy jixe bolno.

Tiigeed, byxii toho gargaxa zavooduud bolbol өөhediingөө xydelmeriii byri jixeer haizaruulza baina. Ogtiaabriiin 1-hee nojaabriiin 20 xyrter ede zavooduud 1936 onoi ene yjiinxide orxodoo 27.7 proceent ylyy toho gargahan baina.

Xariuusalgata redaaktorii tyr orologşo Ş. ÇIMIITOV.

Sonosxol

Nyxed, kolxoozniguud!

1938 on dotor gazeed ba zurnaalnuudi i zaxixa zaxil abalga neelgetei.

Zaxil xelgii jabuulxa joho zuramai tuxai spraavkii byxii taraalgiin tahaguud, xeblel gazeetanuudii ekspediirovalagşad, pooçtiin tahaguud, pooçto şeregşed ba zaxil xelgii emxidxegşedhee abşa bolno.

Zaxihan gazeeta zurnaalnuudaa tyrgen ba sag bolzor soonь abza baixiin tyleө udaan bolzoroi ba sag zuurai zaxilnuudii xexe jabadal ton şuxala.

Tanda ygtehen zaxilai kvitaanca xer zybөөr ba todoor bişegdehiinь şalgaza yzegtii, xerbee alduutaigaar bişegdehen baigaa haanь zahaxiin erilte xegtii.

Dekaabriin 28 boltor janvaarь hariin zaxil xegdeze dyyrne.

Pooçtiin xelixiee xolьoonoi ekspediirovaniiin ba taraalgiin tahag.

ERDEM KINOO	PROGREES KINOO
Byxesojuuzna Soveeduudai VIII onso xural deere nyxer STAALINAI xelehen elidxel	„Zahaltada baigşad"

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, Центросоюзная, 19. Телефоны редакции: отв. редактор—3-44, отв. секретарь — 3-23, сельхозотдел—7-55, промотдел — 5-67.

BMASSR-ei Azyiledberiiin Arkomaadai tipograafi Ypolglavliit 1274.